

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण

प्राधिकृत प्रकाशन

सोमवार, फेब्रुवारी १३, २००६/माघ १४, शके १९२७

स्वतंत्र संकलन म्हणून फर्माईल करण्यासाठी या भागाला वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

भाग चार-ब

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले (भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांच्यासाठी) नियम व आदेश.

वित्त विभाग

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १३ फेब्रुवारी २००६

अधिसूचना

महाराष्ट्र राजकोषीय उत्तरदायित्व अर्थसंकल्पीय व्यवस्थापन नियम, २००६

क्रमांक बाविआ. १००५/प्र. क्र. २८/२००५/वित्त आयोग कक्ष.—महाराष्ट्र राजकोषीय उत्तरदायित्व व अर्थसंकल्पीय व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ (महाराष्ट्र अधिनियम क्र. २००५ चे १६) याच्या कलम ७ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, राज्य शासन, याद्वारे, पुढील नियम करीत आहे, ते असे :—

१. संक्षिप्त नाव व प्रारंभ.—(क) या नियमांना, महाराष्ट्र राजकोषीय उत्तरदायित्व व अर्थसंकल्पीय व्यवस्थापन नियम, २००६ असे संबोधण्यात यावे.

(ख) ते तातडीने अंमलात येतील.

(११५)

भाग चार-ब—३०

[किंमत : रुपये ३.००]

२. व्याख्या.— १. या नियमांत, अन्यथा दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) "अधिनियम" याचा अर्थ, महाराष्ट्र राजकोषीय उत्तरदायित्व व अर्थसंकल्पीय व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ असा आहे ;

(ख) "आकस्मिक दायित्व" याचा अर्थ, सार्वजनिक उपक्रमांनी आणि विशेष प्रयोजनार्थ वापरावयाची वाहने आणि तत्सम साधने यांनी घेतलेल्या कर्जांकु रकमा यांची परतफेड करण्यात ऋणको संघटनांनी कसूर केल्यास ज्यांची परतफेड करण्यासाठी राज्यशासनाला सांगण्यात येईल अशा, राज्य शासनाने दिलेल्या, अदत्त कर्जाच्या हमी, असा आहे ;

(ग) "चालू वर्ष" याचा अर्थ, ज्या वर्षासाठी अर्थसंकल्प आणि मध्यम मुदतीचे राजकोषीय धोरण सादर करण्यात येत आहे त्याच्या अगोदरचे वर्ष, असा आहे ;

(घ) "संचित कर्ज" याचा अर्थ, वित्तीय वर्षाच्या अखेरीस थकित असलेली एकूण कर्जे, असा आहे ;

(ड) "आगामी वर्ष" याचा अर्थ, ज्या वर्षाचा अर्थसंकल्प सादर करण्यात येत आहे, ते वर्ष, असा आहे ;

(च) "नमुना" याचा अर्थ, या नियमांना जोडलेला नमुना, असा आहे ;

(छ) "स्थूल राज्य उत्पन्न" याचा अर्थ, चालू किंमतीनुसार राज्यांतर्गत स्थूल उत्पन्न, असा आहे ;

(ज) "अर्थसंकल्पात अंतर्भूत नसलेली कर्जे" याचा अर्थ, ज्या रकमांचे प्रदान थेट अर्थसंकल्पातून व्याज व मुदलाच्या स्वरूपात परतफेड करून करावे लागते आणि ज्यात आकस्मिक स्वरूपाचे दायित्व नसते अशा अर्थसंकल्पेतर जमा रकमा, असा आहे ;

(झ) "मागील वर्ष" याचा अर्थ, चालू वर्षाच्या अगोदरचे वर्ष, असा आहे ;

(ट) "कलम" याचा अर्थ, अधिनियमाचे कलम, असा आहे ;

(ठ) या नियमांमध्ये वापरलेल्या परंतु व्याख्या न केलेल्या आणि अधिनियमात व्याख्या केलेल्या अशा शब्दांना व शब्दप्रयोगांना त्या अधिनियमामध्ये जो अर्थ नेमून दिला असेल तोच अर्थ असेल.

३. वार्षिक लक्ष्ये.— या अधिनियमाच्या कलम ५ च्या पोट-कलमे (१) व (२) नुसार दिनांक ३१ मार्च २००९ पर्यंत महसुली तूटीचे पूर्णतः निर्मुलन करण्यासाठी आणि राजकोषीय तूट, स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या ३ टक्के पर्यंत कमी करण्यासाठी राज्य शासन खालीलप्रमाणे विशिष्ट लक्ष्य निर्धारित करील:-

(क) राज्य शासन, २००५-२००६ या वित्तीय वर्षाच्या आरंभापासून महसुली तूट पहिल्या वर्षात स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या १.० टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक आणि पहिल्या दोन वर्षांत १.५ टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक, पहिल्या तीन वर्षांत २ टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक अशा प्रमाणात कमी करील आणि सन २००८-२००९ पर्यंत संपूर्ण तूट भरून काढील. त्यानंतर राज्याचे महसुली अधिक्क्य कायम राखील.

(ख) राज्य शासन, सन २००५-०६ या वित्तीय वर्षाच्या आरंभापासून राजकोषीय तूट प्रत्येक वर्षात स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या ०.३ टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक, याप्रमाणात कमी करून ही तूट स्थूल राज्य

उत्पन्नाच्या ३ टक्केपर्यंत सिमित करील. सन २००८-२००९ मध्ये व त्यानंतर ही राजकोषीय तूट, स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या ३ टक्क्याहून अधिक असणार नाही.

४. **अपवादात्मक स्थिती.**— या अधिनियमाच्या कलम (५), पोट-कलम (२) च्या पहिल्या परंतुकामध्ये नमूद करण्यात आलेल्या अपवादात्मक कारणांमध्ये नागरी असंतोष, युध्द, व्यापक स्वरूपाचा अपघात व तत्सम इतर बाबी यांचा समावेश आहे.

५. **राजकोषीय निर्देशक.**— या अधिनियमाच्या कलम २, पोट-कलम (घ) खालील राजकोषीय निर्देशकांमध्ये पुढील बाबींचा समावेश असेल:—

(क) राजकोषीय तूट

(ख) महसुली तूट

(ग) संचित कर्ज

(घ) आकस्मिक दायित्वे

(ङ) महसुली जमा रकमेच्या टक्केवारीच्या प्रमाणात व्याज

स्पष्टीकरण.— या नियमांच्या हेतुसाठी—

(१) राजकोषीय तूटीची परिगणना करण्यासाठी, ज्या कर्जांचे व्यवस्थापन, शासनाला व्याज व मुहलाच्या स्वरूपात परतफेड करून करावे लागते अशी वर्षभरातील अर्थसंकल्पात अंतर्भूत नसलेली कर्जे विचारात घेतली जातील.

(२) महसुली तूटीची परिगणना करण्यासाठी, महसुली खर्चांमध्ये अर्थसंकल्पात अंतर्भूत नसलेल्या कर्जांवरील देय व्याजाचा समावेश करण्यात येईल.

(३) संचित कर्जांमध्ये, अर्थसंकल्पात अंतर्भूत नसलेल्या संचित कर्जांचा समावेश असेल.

(४) येथे व्याजामध्ये, अर्थसंकल्पात अंतर्भूत नसलेल्या संचित कर्जांवर प्रदान केलेल्या व्याजाचा समावेश असेल.

६. **मध्यम मुदतीचे राजकोषीय धोरण विवरणपत्र.**— या अधिनियमाच्या कलम ३, पोट-कलम (१) द्वारे आवश्यक असलेल्या मध्यम मुदतीच्या राजकोषीय धोरणाच्या विवरणपत्रामध्ये, वर नमूद केलेल्या राजकोषीय निर्देशकांची तीन वर्षे चालू राहणारी लक्ष्ये, नमुना क-१ मध्ये देण्यात येतील.

७. **राजकोषीय धोरणाच्या व्युत्पन्ननेचे विवरणपत्र.**— या अधिनियमाच्या कलम ३, पोट-कलम (१) द्वारे आवश्यक असलेले राजकोषीय धोरणाच्या व्युत्पन्ननेचे विवरणपत्र नमुना क-२ मध्ये देण्यात येईल.

८. **प्रकटीकरण.**— (१) राज्यशासन, सार्वजनिक हिताच्या दृष्टीने, आपल्या राजकोषीय व्यवहारांमध्ये जास्तीत जास्त पारदर्शकता आणण्यासाठी, वार्षिक वित्तीय विवरणपत्र आणि अनुदान मागण्या सादर करताना, पुढील बाबी प्रकट करील :—

(क) विहित राजकोषीय निर्देशांकाच्या परिगणनावर परिणाम करणारी किंवा परिणाम करण्याचा संभव असलेली लेखांकनाची प्रमाणभूत तत्त्वे, घोरणे आणि प्रचलित पद्धती यांतील महत्त्वाचा बदल

(ख) नमुने ख-१ व ख-२ मधील प्राप्य रकमांची विवरणपत्रे,

(ग) शासनाद्वारे देण्यात आलेल्या हमीचे नमुना ख-३ मधील विवरणपत्र,

(घ) कर्मचाऱ्यांची संख्या व त्यांच्या वेतनावरील खर्च यांचे नमुना ख-४ मधील विवरणपत्र,

(ङ) शासकीय खर्चाचे, नमुना ख-५ मधील विवरणपत्र,

(च) शासनाच्या वेगवेगळ्या प्रकारच्या दायित्वांचे नमुना ख-६ मधील विवरणपत्र,

(छ) प्रमुख बांधकामे व कंत्राटे, बांधकामे व पुरवठा यासंबंधातील चुकत्या न केलेल्या देयकांच्या संबंधात शासनाकडे केलेल्या मागण्या आणि पंचायत राज संस्थांसह विविध संस्थांना देय असलेल्या अनुदानांची थकबाकी यासंबंधातील दायित्वांचे नमुना ख-७ मधील विवरणपत्र,

(ज) फलनिष्पत्तीवर आधारित गुंतवणुक नमुना ख-८ मधील विवरणपत्र.

(२) सन २००७-२००८ या वित्तीय वर्षाचा अर्थसंकल्प सादर करण्यापूर्वी, वरील पोट-नियम (१) च्या तरतुदींचे अनुपालन करण्यात येईल.

१. अनुपालन करणे भाग पाडण्यासाठी उपाययोजना. — सन २००६-२००७ या वित्तीय वर्षापासून, कोणत्याही वित्तीय वर्षाच्या दुसऱ्या तिमाहीच्या अखेरीस, कलम ६, पोट-कलम (१) खाली घेतलेल्या जमा व खर्च यांच्या कलाच्या तिमाही आढावाच्या फलनिष्पत्तीवरून, —

(अ) एकूण ऋणोत्तर जमा रकमा या, त्या वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय अंदाजित रकमांच्या ४० टक्क्यांपेक्षा कमी आहेत ; किंवा

(ब) राजकोषीय तूट ही, त्या वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय अंदाजित रकमांच्या ४५ टक्क्यांपेक्षा अधिक आहे ; किंवा

(क) महसूली तूट ही, त्या वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय अंदाजित रकमांच्या ४५ टक्क्यांपेक्षा अधिक आहे, असे दिसून आले तर, —

(१) राज्य शासन, कलम ६ च्या पोट-कलम (२) अन्वये आवश्यक असल्याप्रमाणे समुचित सुधारात्मक उपाययोजना करील, आणि

(२) कलम ६ च्या पोट-कलम (३) अन्वये आवश्यक असल्याप्रमाणे, वित्त मंत्रालयाचा प्रभारी मंत्री, दुसऱ्या तिमाही नंतर लगेचच येणाऱ्या अधिवेशनात राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांमध्ये केलेल्या सुधारात्मक उपाययोजना, अनुदानाच्या कोणत्याही पूरक मागण्यांसाठी ज्या पद्धतीने अर्थसहाय्य करण्याचे प्रस्तावित केले आहे ती पद्धत आणि त्या वित्तीय वर्षाच्या राजकोषीय तुटी संदर्भातील उद्देशपत्रक यासंबंधात तपशीलवार निवेदन करील.

नमुना क-१

(नियम ६ पहा)

मध्यम मुदतीचे राजकोषीय वारण विवरणपत्र

क. राजकोषीय निर्देशक- सरकती लहये.—

बाब	मागील वर्षाच्या रकमा (प्रत्यक्ष)	चालू वर्षाचे अर्थसंकल्पीय अंदाज	चालू वर्षाचे सुधारित अंदाज	आगामी वर्षाचे अर्थसंकल्पीय अंदाज	पुढील २ वर्षा- साठीचे लहये		
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
	व-३	व-२	व-१	व-१	व	व+१	व+२
१. स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीनुसार महसुली तूट							
२. स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारी नुसार राजकोषीय तूट							
३. स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीनुसार कर महसूल							
४. स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारी नुसार एकूण संचित कर्ज							
५. स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीनुसार एकूण आकस्मिक दायित्वे							
६. महसुली जमा रकमांच्या टक्केवारीनुसार व्याज प्रदान							

ख. राजकोषीय निर्देशकांची आधारभूत गृहीतके.—

१. महसुली जमा.—

- (क) कर महसूल- क्षेत्रीय व स्थूल राज्य उत्पन्न वृद्धी दर
- (ख) करेतर महसूल -धोरणात्मक भूमिका
- (ग) केंद्र शासनाकडून देण्यात येणारे सहाय्य
- (घ) एकूण कर महसुलातील स्वतःच्या कर महसुलाचा हिस्सा
- (ङ) एकूण करेतर महसुलातील स्वतःच्या करेतर महसुलाचा हिस्सा.

२. भांडवली जमा रकमा- संचित कर्ज, परतावा, नवीन कर्ज व धोरणात्मक भूमिका.—

- (क) केंद्र शासनाकडून घेतलेली कर्ज व अग्रिमे
- (ख) राष्ट्रीय अल्पबचत निधीला विक्री केलेले विशेष कर्ज रोखे
- (ग) कर्ज व अग्रिमे यांची वसुली
- (घ) वित्तीय संस्थांकडून घेतलेल्या कर्जाक रकमा
- (ङ) अन्य जमा रकमा (निव्वळ) अल्पबचत, भविष्यनिवाह निधी, इ.
- (च) अदत्त दायित्वे- अंतर्गत ऋण व अन्य दायित्वे.

३. एकूण खर्च - धोरणात्मक भूमिका.—

- (क) महसुली लेखा
 - (एक) व्याज प्रदाने—(क) वर्षभरात घेतलेल्या कर्जावर (ख) अदत्त दायित्वांवरील
 - (दोन) मुख्य अर्थसहाय्ये.
 - (तीन) वेतने
 - (चार) निवृत्तिवेतने
 - (पाच) इतर
- (ख) भांडवली लेखा
 - (एक) कर्ज व अग्रिमे
 - (दोन) भांडवली खर्च

४. स्थूल राज्य उत्पन्न :

ग. पुढील मुद्द्यांच्या संदर्भात आर्थिक स्थैर्याचे मूल्यांकन. —

(एक) सर्वसाधारणपणे, जमा रकमा व खर्च यांमधील आणि विशेषतः महसुली जमा रकमा व महसुली खर्च यांमधील ताळेबंद. — मध्यम मुदतीचे राजकोषीय धोरण विवरणपत्रात घालू वर्षासाठीचे व नंतरच्या दोन वर्षासाठीचे कर-स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या गुणोत्तराचे प्रमाण, स्वतःचे कर-स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या गुणोत्तराचे प्रमाण आणि केंद्रीय करामधील राज्याचा हिस्सा-स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या गुणोत्तराचे प्रमाण आणि लक्ष्य साध्य करण्यासाठी आवश्यक असलेले नेमके बदल विनिर्दिष्ट करण्यात येतील. तसेच, त्यामध्ये करेतर महसूल, आणि त्याच्याशी संबंधित धोरणाचा परामर्श घेण्यात येईल. त्याचप्रमाणे त्यात महसुली लेखावरील योजनांतर्गत आणि योजनेतर खर्चाचाही विशेषतः एकंदर ठरिष्टे पूर्ण करण्यासाठी प्रस्तावित केलेल्या उपाययोजनांवर अधिक भर देऊन परामर्श घेण्यात येईल. त्यात घेतले, निवृत्तीवेतने, अर्थसहाय्य आणि व्याज प्रदाने यांवरील खर्चाला आळा घालण्यासंबंधातील धोरणाचाही विचार केलेला असेल. याखेरीज, जाहीर केलेल्या धोरणांनुसार, कर्जाऊ घेतलेल्या रकमा तसेच इतर दायित्वे धरून भांडवली जमा रकमा निर्धारित करण्यात येतील. तसेच, या विवरणपत्रात स्थूल राज्य उत्पन्न संबंधातील प्रक्षेपणाचा समावेश असेल आणि त्यावर निर्देशकांमधील आधारभूत गृहीतकांच्या आधारे विचार करण्यात येईल.

(दोन) बाजारातून घेतलेल्या कर्जाऊ रकमा व भांडवली जमा रकमा यांचा उत्पादक मत्ता निर्माण करण्यासाठी वापर करणे. — मध्यम मुदतीच्या राजकोषीय धोरण विवरणपत्रात, विविध प्रकारच्या उत्पादक मत्ता निर्माण करण्यासाठी करावयाचा भांडवली जमा रकमांचा प्रस्तावित वापर विनिर्दिष्ट करण्यात येईल. तसेच, या प्रकारांमध्ये करावयाचे प्रस्तावित बदलही नमूद करण्यात येतील आणि शासनाच्या सर्वंकष धोरणानुसार त्यावर विचार केलेला असेल.

(तीन) आगामी दहा वर्षांसाठी विभागणीतीय पद्धतीने वरढलेली अंदाजित वार्षिक निवृत्तीवेतनविषयक दायित्वे. — हा अधिनियम अंमलात आल्यानंतर पहिल्या तीन वर्षांच्या कालावधीत विभागणीतीय पद्धतीच्या आधारे निवृत्तीवेतन दायित्वांची परिगणना करणे शक्य न झाल्यास, शासनास त्या कालावधीत वाढीच्या दराचा कल लक्षात घेऊन, त्या (म्हणजे आकडेवारी उपलब्ध असलेल्या मागील तीन वर्षांमधील प्रत्यक्ष निवृत्तीवेतन प्रदानांच्या सरासरी वृद्धी दराच्या) आधारे पूर्वानुमान काढून निवृत्तीवेतन दायित्वाबाबत अंदाज काढता येईल.

नमुना क-२

(नियम ७ पहा)

राजकोषीय धोरणाच्या व्यूहरचनेचे विवरणपत्र

क. राज्याच्या अर्थव्यवस्थेचा दृष्टीकोन व राजकोषीय धोरणाचा एकंदर आढावा.—(या परिच्छेदात राज्याच्या अर्थव्यवस्थेचा दृष्टीकोन व राजकोषीय धोरणाचा एकंदर आढावा देण्यात येईल.)

ख. आगामी वित्तीय वर्षाचे राजकोषीय धोरण.—(या परिच्छेदामध्ये खाली नमूद केलेल्या विषयांशी संबंधित पाच उप-परिच्छेद असतील.)

(१) करविषयक धोरण.—(करविषयक धोरणाबाबतच्या उप-परिच्छेदामध्ये, आगामी वित्तीय वर्षातील प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष करांमध्ये करावयाचे प्रस्तावित मुख्य बदल नमूद करण्यात येतील.)

(२) खर्चविषयक धोरण.—(खर्चविषयक धोरणानुसार, खर्चाच्या नियत-वाटपामधील प्रस्तावित मुख्य बदल दर्शविण्यात येतील. तसेच, त्यामध्ये लाभ आणि लाभार्थीचे लक्ष्य गट यासंबंधातील तत्त्वे मूल्यांकित केलेली असतील.)

(३) शासनाने घेतलेली कर्जे, शासनाने दिलेली कर्जे व शासनाने केलेल्या गुंतवणुका.—(या उपपरिच्छेदामध्ये शासनाने घेतलेल्या कर्जाबाबतच्या, सरासरी मुदतसमाप्ती संरचना, एकत्रित परतफेडी. इत्यादीसंबंधातील तत्त्वांसह अंतर्गत ऋण, बाह्य ऋण, शासनाने दिलेली कर्जे, केलेल्या गुंतवणुका व इतर व्यवहार दर्शविण्यात येतील.)

(४) आकस्मिक व इतर दायित्वे.—(यामध्ये आकस्मिक व इतर दायित्वांविषयक धोरणातील आणि विशेषतः ज्यामध्ये, संभाव्य अर्थसंकल्पीय वित्तीय भार अंतर्भूत असेल अशा हमी संबंधातील धोरणामधील कोणताही बदल दर्शविण्यात येईल.)

(५) वापर कर बसविणे.—(सार्वजनिक सेवांच्या वापरासाठी बसविलेल्या वापर करांमध्ये प्रस्तावित केलेला कोणताही बदल येथे दर्शविण्यात येईल.)

ग. आगामी वर्षासाठी धोरणाचा व्यूहरचनात्मक प्राथम्यक्रम.—

(१) यामध्ये आगामी वर्षासाठी कर, करेतर व इतर जमा रकमा यांच्या माध्यमातून साधनसंपत्ती जमा करून ती कामी लावणे याबाबतची माहिती दर्शविण्यात येईल.

(२) खर्च व्यवस्थापन आधारभूत मानून आगामी वर्षामधील व्यापक तत्त्वे मांडण्यात येतील.

(३) आगामी वर्षात प्रस्तावित केलेल्या लोक प्रग व्यवस्थापनासंबंधीचे अप्रक्रम मांडण्यात येतील.

घ. धोरणात्मक बदलांची कारणमीमांसा.—

(१) आगामी अर्थसंकल्पात प्रस्तावित केलेल्या प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष करांच्या संबंधात, मध्यम मुदतीच्या राजकोषीय धोरण विवरणपत्राशी सुसंगत असलेल्या धोरणात्मक बदलांची कारणमीमांसा देण्यात येईल.

(२) अर्थसहाय्ये व निवृत्तीवेतने यांच्या खर्चासह, अर्थसंकल्पीय खर्च यांच्या संबंधातील मुख्य धोरणात्मक बदलांची कारणमीमांसा दर्शविण्यात येईल.

(३) लोक ऋण व्यवस्थापनामध्ये कोणतेही बदल प्रस्तावित केलेले असल्यास, त्या बदलांची कारणमीमांसा दर्शविण्यात येईल.

(४) प्रबंधित मालाच्या किमती उरविण्यासंबंधात कोणतेही बदल प्रस्तावित केलेले असल्यास, त्या बदलांची कारणे दर्शविण्यात येतील.

ड. आगामी वर्षाची लक्ष्ये. —

(दुसऱ्या तिमाहीच्या अखेरीस, जमा खर्चाचे कल आणि अर्थसंकल्पीय अंदाजामध्ये दर्शविण्यात आलेली तूट कमी करण्यासाठी ठरवून दिलेली लक्ष्ये यांचे सहामाही मूल्यांकन करण्यात येईल. एकूण ऋणोत्तर जमा रकमा, त्या वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय अंदाजाच्या ४० टक्यांपेक्षा कमी असतील; किंवा राजकोषीय तूट, त्या वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय अंदाजाच्या ४५ टक्यांपेक्षा जास्त असेल, किंवा महसुली तूट, त्या वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय अंदाजाच्या ४५ टक्यांपेक्षा जास्त असेल तर, राज्य शासन, कलम ६ च्या पोट-कलमे (२) व (३) अन्वये आवश्यक असलेली कार्यवाही करील.)

च. धोरणाचे मूल्यमापन. —

(या परिच्छेदामध्ये, राजकोषीय तूट कमी करणे आणि मध्यम मुदतीच्या राजकोषीय धोरण विवरणपत्रात मांडलेली उद्दिष्टे या संदर्भात आगामी वर्षाच्या राजकोषीय धोरणात प्रस्तावित केलेल्या बदलांच्या मूल्यमापनाचा अंतर्भाव असेल.)

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)	(११)	(१२)	(१३)
	मुद्रांक व नोंदणी फी											
	मोटर स्मिरीट व											
	वंगण यांवरील											
	करांसह विक्रीकर/											
	भूत्यवर्धित कर (वॅट)											
	केंद्रीय विक्रीकर											
	राज्य उत्पादन शुल्क											
	वाहने व प्रवासी											
	यांवरील कर											
	विद्युत शुल्क											
	इतर कर											
	एकूण											

टीप:—मागील वर्षाच्या भावे महिन्याअखेरच्या आकडेवारीनुसार अदत्त रक्कम.

नमुना ख - २

[नियम ८ (१ ख) पहा]

करेतर महसुलाची थकबाकी

(रुपये कोटीमध्ये)

प्रधान शीर्ष	वर्णन	प्रलंबित रकमा				एकूण
		०-१ वर्ष	१-२ वर्ष	२-५ वर्ष	५ वर्षीपेक्षा अधिक	
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
	राजकोषीय सेवा					
	व्याजाच्या जमा रकमा					
	विभागीय खाणिज्य					
	उपक्रमांकडून					
	सार्वजनिक क्षेत्र व इतर					
	उपक्रमांकडून					
	लाभांश व नफा					
	सर्वसाधारण सेवा					
	पोलीस जमा रकमा					
	आर्थिक सेवा					
	स्वामित्वधन जमा रकमा					
	इतर जमा रकमा					
	एकूण					

टीप.—मागील वर्षाच्या मार्च महिनाअखेरच्या आकडेवारीनुसार अदत्त रक्कम.

नमुना ख - ३

[नियम ८ (१ ग) पहा]

शासनाने दिलेली हमी

(रुपये कोटीमध्ये)

प्रवर्ग (हमीची एकूण संख्या कंसात)	वर्षभरात हमी दिलेली कमाल रक्कम	मागील वर्षाच्या प्रारंभीची अदन रक्कम	वर्षभरात पडलेली भर	वर्षभरात कमी झालेल्या रकमा (मागणी केलेल्या रकमांव्यतिरिक्त)
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)

वर्षभरात आवाहनीत रक्कम		वर्षअखेरीस अदत्त असलेली रक्कम	हमीबद्दलचे कमीशन किंवा फी		इतर महत्वाचा तपशील
दिलेली	न दिलेली	रक्कम	प्राप्त रक्कम	प्राप्त रक्कम	
(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)	(११)

टीप.—वरील तक्त्यातील वर्षाचा निर्देश हा मागील वर्षाचा आहे.

नमुना ख - ४

[नियम ८ (१ घ) पहा]

कर्मचाऱ्यांची संख्या व वेतनावरील खर्च यांचे विवरणपत्र.

कर्मचाऱ्यांचा संवर्ग (१)	कर्मचाऱ्यांची संख्या (२)	वेतनावरील खर्च (३)
शासन		
शासकीय अनुदान प्राप्त संस्था		
सार्वजनिक क्षेत्रातील युनिटे		
एकूण		

टीप.—खरील माहिती मागील वर्षाच्या मार्च अखेरीच्या आकडेवारीनुसार आहे.

नमुना ख-५

[नियम ८ (१ ड) पहा]

शासकीय खर्चाचे विवरणपत्र

बाबीचे लेखाशीर्ष / खर्चाची बाब	(रुपये कोटीमध्ये)		
	मागील वर्ष (प्रत्यक्ष) (ब-२)	चालू वर्ष (सुधारित अंदाज) (ब-१)	अगामी वर्ष (अर्थसंकल्पीय अंदाज) (ब)
(१)	(२)	(३)	(४)
१ वेतन			
२ मजुरी			
३ प्रवासखर्च			
४ अशासकीय व्यक्तींना प्रवासभत्ता/महागाई भत्ता			
५ कार्यालयीन खर्च			
६ पेट्रोल, तेल, वंगण (Lube) (पीओएल) खर्च			
७ भाडेपट्टी			
८ प्रकाशने			
९ जाहिरात			
१० आतिथ्य			
१२ व्यावसायिक व विशेष सेवा			
१५ पांषाख व तंबू			
१६ शास्त्रे व दारूगोळा			
१७ बक्षिसे			
१८ अनुदान प्रदान			
१९ गुप्त सेवा खर्च			
२० इतर आकार			
२१ बांधकामांचे परिरक्षण			
२२ घसारा			
२३ व्याज			
२४ लाभांश			
२६ निर्लेखित हानी			

	(१)	(२)	(३)	(४)
२७	जमिनी			
२८	इमारती			
२९	नुकसानभरपाई			
३०	मोटार वाहने			
३१	हत्यारे व संयंत्रे			
३२	यंत्रसामग्री व साधनसामग्री			
३३	साहित्य व पुरवठा			
३५	गुंतवणुका			
३६	गौण बांधकामे			
३७	प्रमुख बांधकामे			
३८	निवृत्तिवेतने			
३९	उपदाने			
४०	शिष्यवृत्त्या			
४१	सहायक अनुदान (वेतन)			
४१	सहायक अनुदान (वेतनेतर)			
४२	अंशदाने (वेतनेतर)			
४३	अर्थसहाय्य (वेतन)			
४३	अर्थसहाय्य (वेतनेतर)			
४७	अग्रिमे			
४८	कर्जे			
४९	आंतरलेखा हस्तांतरणे			
५०	पशुधन			
५१	आहारखर्च			
५२	सुटीच्या दिवसाची भरपाई			
५३	दूध खरेदी			
५४	संगणक खर्च			
७९	निलंबन			
८०	ठोक तरतूद			

निव्वळ बेरीज

..

नमुना ख - ६

[नियम ८ (१ च) पहा]

शासनाची वेगवेगळ्या प्रकारची दायित्वे

(रुपये कोटीमध्ये)

क्र.	प्रकार	आर्थिक वर्षामध्ये		आर्थिक वर्षामधील		अदत्त रकमा	
		उभारलेली रक्कम		परतफेड / विमोचन		(मार्चअखेर)	
		मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष
		व-२	व-१	व-२	व-१	व-२	व-१
		(प्रत्यक्ष रकमा)	(सुधारीत अंदाज)	(प्रत्यक्ष रकमा)	(सुधारीत अंदाज)	(प्रत्यक्ष रकमा)	(सुधारीत अंदाज)
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
१	बाजारातून घेतलेली कर्जे						
२	कॅब्रकडून घेतलेली कर्जे						
३	राष्ट्रीय अल्पबचत निधीला (NSSF) विक्री केलेले विशेष कर्जरोखे.						
४	वित्तीयसंस्था / बँका यांच्याकडून घेतलेली कर्जे						
५	अर्थापाय रकमा / भारतीय रिझर्व बँकेकडून घेतलेला अधिकर्ष (ओव्हरड्राफ्ट).						
६	अल्पबचत, भविष्यनिर्वाह निधी इत्यादी						
७	राखीव ठेवी						
८	अर्थसंकल्पात अंतर्भूत नसलेली कर्जे						
९	इतर दायित्वे						
	एकूण						

नमुना ख - ७

[नियम ८ (१ छ) पहा]

अदत्त संकीर्ण दायित्वे

(रुपये कोटीमध्ये)

बाबीचे वर्णन	मागील वर्षातील		स्तंभ (२) मधील	स्तंभ (२) मधील
	अदत्त रक्कम (व-२)	रकमांसाठी चालू वर्षामध्ये तरतूद केलेली रक्कम (व-१)	अदत्त रकमांसाठी आगामी वर्षामध्ये तरतूद केलेली रक्कम (व)	
(१)	(२)	(३)	(४)	
१ प्रमुख बांधकामे व कंत्राटे				
२ बांधकामे व पुरवठा यासंबंधातील चुकत्या न केलेल्या देयकांसंबंधातील मागण्या.				
३ पंचायतराज संस्थांसह विविध संस्थांना देय असलेल्या अनुदानांची थकबाकी.				

नमुना ख - ८
[नियम ८ (१ ज) पहा]
फलनिष्पत्तीवर आधारित गुंतवणुकांचे प्रकार

क्रमांक	क्षेत्र	निर्देशक	(रुपये कोटीमध्ये)			
			मागील वर्षात खर्च केलेली / प्राप्त झालेली एकूण रक्कम (व-१)	मागील वर्षातील प्रति युनिट खर्च झालेली / प्राप्त झालेली रक्कम (व-२)	मागील वर्षातील प्रति युनिट खर्च झालेली / प्राप्त झालेली रक्कम (व-३)	युनिटांचे वर्णन / शेरा
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१		प्रति युनिट डांबरीकरणासाठी खर्च केलेली रक्कम.				
२	रस्ते	प्रति युनिट पक्क्या रस्त्याकरीता खर्च केलेली रक्कम.				पुन्हा तयार केलेले रस्ते किलोमीटरमध्ये
३		प्रति युनिट सिमेंट कॉन्क्रीटकरणासाठी खर्च केलेली रक्कम.				
४	पाटबंधारे	निर्माण केलेल्या अतिरिक्त जल साठ्याच्या प्रति युनिटसाठी खर्च केलेली रक्कम.				निर्माण केलेले अतिरिक्त जलसाठे दशलक्ष घन मीटरमध्ये
५		लाभक्षेत्र वाढवण्यासाठी खर्च केलेली रक्कम				वाढवलेले लाभक्षेत्र हेक्टरमध्ये
६	वनीकरण	वन जमिनीच्या प्रति १००० हेक्टरपासून मिळालेला माहसूल.				

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
७	इमारती	खर्च केलेल्या रकमेच्या प्रमाणात वापरयोग्य केलेले नवीन क्षेत्र *				वापरयोग्य केलेले नवीन बांधकाम क्षेत्र चौरस फुटात
८		पाणलोट क्षेत्राच्या विकासावर खर्च करण्यात आलेल्या रकमेच्या प्रमाणात पूर्ण केलेल्या पाणलोट क्षेत्रांची संख्या.				मागील वर्षात पूर्ण करण्यात आलेल्या पाणलोट क्षेत्रांची संख्या
९	पाणलोट क्षेत्रे	पूर्ण करण्यात आलेल्या पाणलोट क्षेत्रांवर खर्च करण्यात आलेली एकूण एकत्रित रक्कम.				
१०		काम चालू असलेल्या पाणलोट क्षेत्रांपैकी पूर्ण झालेल्या पाणलोट क्षेत्रांची टक्केवारी.	(एकत्रित रक्कम)	(प्रकल्पाचा एकूण खर्च)		काम चालू असलेल्या पाणलोट क्षेत्रांवर खर्च केलेली एकूण एकत्रित रक्कम आणि त्या पाणलोट क्षेत्रांचा एकूण प्रकल्पित खर्च यांच्या गुणोत्तराचे प्रमाण
११		निर्माण करण्यात आलेली वीज युनिटांमध्ये				
१२	वीज	खरेदी केलेली वीज युनिटांमध्ये				
१३		देयकांतर्गत वीज युनिटांमध्ये				
१४		गोळा केलेली वीज युनिटांमध्ये				

टीप. — * येथे दर्शविण्यात आलेली रक्कम ही इमारतीच्या बांधकामावर खर्च केलेली एकूण रक्कम आहे. पारंपरणन केलेले गुणोनर, खर्च केलेल्या रकमेच्या प्रमाणात वापरयोग्य केलेले नवीन क्षेत्र दर्शविते.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नात्रान.

संजय अग्रवाल,

शासनाचे उप सचिव

FINANCE DEPARTMENT

Mantralaya, Mumbai 400 032. dated the 13th February, 2006.

MAHARASHTRA FISCAL RESPONSIBILITY AND BUDGETARY MANAGEMENT RULES, 2006

NOTIFICATION

No. TFC/1005/CR 28/2005 F.C. Desk.—In exercise of the powers conferred by section 7 of the Maharashtra Fiscal Responsibility and Budgetary Management Act, 2005 (Mah. Act No. XVI of 2005) and of all other powers enabling it in that behalf, the Government of Maharashtra hereby makes the following rules, namely :—

1. **Short title and commencement.**—(a) These rules may be called the Maharashtra Fiscal Responsibility and Budgetary Management Rules, 2006.

(b) They shall come into force with immediate effect.

2. **Definitions.**—In these rules, unless the context otherwise requires,—

(a) “Act” means the Maharashtra Fiscal Responsibility and Budgetary Management Act, 2005;

(b) “Contingent Liabilities” mean outstanding guarantees given by the State Government for borrowings by Public Sector Undertakings and Special Purpose Vehicles and other equivalent instruments for which the State Government may be called upon to make payment in case of default by the borrowing organizations;

(c) “Current Year” means the year preceding the year for which the budget and medium term fiscal policy are being presented;

(d) “Debt Stock” means the total debt outstanding at the end of the financial year;

(e) “Ensuing Year” means the year for which the budget is being presented;

(f) “Form” means a form appended to these rules;

(g) “GSDP” means Gross State Domestic Product at current prices,

(h) “Off-Budget Borrowings” mean non-budgetary receipts that need to be serviced by way of interest and principal repayment directly from the budget and in which the liability is not contingent in nature;

- (i) "Previous Year" means the year preceding the current year;
- (j) "Section" means a section of the Act;
- (k) Words and expressions used in these rules but not defined shall have the meanings respectively assigned to them in the Act.

3 Annual targets.—In order to eliminate the revenue deficit and reduce the fiscal deficit to 3% of the GSDP by the 31st day of March 2009, the State Government specifies the following targets for reduction of the revenue and fiscal deficits as required by sub-sections (1) and (2) respectively, of section 5:—

(a) The State Government shall reduce the revenue deficit by 1.0 per cent or more of the GSDP in the first year, 1.5 per cent or more in the first two years, 2 per cent or more in the first three years, beginning from the financial year 2005-2006, and the entire deficit by 2008-09. The State shall maintain a revenue surplus thereafter.

(b) The State Government shall reduce the fiscal deficit by an amount equivalent to 0.3 per cent or more of the GSDP at the end of each financial year beginning with the financial year 2005-2006 until the fiscal deficit is brought down to not more than 3% of the GSDP. The fiscal deficit in 2008-09 and thereafter shall not exceed 3% of GSDP.

4. Exceptional Grounds.— The exceptional grounds mentioned in the first proviso to sub-section (2) of section 5 shall include civil disturbances, war, accidents of large magnitude and the like, as the other exceptional grounds for the purposes of section 5.

5. Fiscal Indicators.— The fiscal indicators under sub-section (d) of section 2 shall consist of:—

- (a) Fiscal Deficit
- (b) Revenue Deficit
- (c) Debt Stock
- (d) Contingent Liabilities
- (e) Interest as a percentage of Revenue Receipts.

Explanation.— For the purposes of this rule

(i) For calculating the Fiscal Deficit, Off-Budget Borrowings during the year, which need to be serviced by way of interest and principal repayment by the State Government, shall be taken into account.

(ii) For the purpose of calculating the Revenue Deficit, revenue expenditure shall include the interest payable on Off-Budget Borrowings.

(iii) The Debt Stock shall include the Off-Budget Debt Stock

(iv) Interest shall include interest paid on Off-Budget Debt Stock.

6. Medium Term Fiscal Policy Statement.— In the Medium Term Fiscal Policy Statement, required by sub-section (1) of section 3, three year rolling targets for the fiscal indicators mentioned in Rule 5 shall be in Form A-1.

7. Fiscal Policy Strategy Statement.— The Fiscal Policy Strategy Statement required by sub-section (1) of section 3, shall be in Form A-2.

8. Disclosures.— (1) In order to ensure greater transparency in its fiscal operations in the public interest, the State Government shall, at the time of presenting the annual financial statement and demands for grants, make disclosures of the following :—

(a) Any significant change in accounting standards, policies and practices affecting or likely to affect the computation of prescribed fiscal indicators.

(b) Statements of receivables in Forms B-1 to B-2.

(c) A statement of guarantees given by the State Government in Form B-3.

(d) A statement on the number of employees and salary expenditure in Form B-4.

(e) A statement of State Government expenditure in Form B-5.

(f) A statement of components of the State Government's liabilities in Form B-6.

(g) A statement on liability in respect of major works and contracts, claims on the State Government in respect of unpaid bills on works and supplies, and arrears of grants payable to various institutions including Panchayati Raj Institutions in Form B-7.

(h) A statement on quality of investments based on outcomes in Form B-8

(2) The provisions of sub-rule (1) shall be complied with, not later than the presentation of the budget for the financial year 2007-08.

9. Measures to Enforce Compliance.— In case the outcome of the quarterly review of trends in receipts and expenditure made under sub-section (1) of section 6, at the end of second quarter of any financial year beginning with the financial year 2006-2007 shows that :—

(a) the total non-debt receipts are less than 40 per cent of Budget Estimates for that year; or

(b) the fiscal deficit is higher than 45 per cent of the Budget Estimates for that year, or

(c) the revenue deficit is higher than 45 per cent of the Budget Estimates for that year, then:—

(i) as required by sub-section (2) of section 6, the State Government shall take appropriate corrective measures; and

(ii) as required by sub-section (3) of section 6, the Minister-in-charge of the Ministry of Finance shall make a statement in both Houses of State Legislature during the session immediately following the end of the second quarter detailing the corrective measures taken, the manner in which any supplementary demands for grants are proposed to be financed and the prospects for the fiscal deficit of that financial year.

FORMA-1
(See Rule 6)
Medium Term Fiscal Policy Statement

A Fiscal Indicators.— Rolling Targets:

Item	Previous Years Actuals		Current Year Budget Estimates	Current Year Revised Estimates	Ensuing Year Budget Estimates	Targets for next 2 Years	
			(BE)	(RE)	(BE)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	Y-3	Y-2	Y-1	Y-1	Y	Y+1	Y+2
1. Revenue Deficit as percentage of GSDP.							
2. Fiscal Deficit as percentage of GSDP.							
3. Tax Revenue as percentage of GSDP.							
4. Total Debt Stock as percentage of GSDP.							
5. Total Contingent Liabilities as percentage of GSDP.							
6. Interest Payment as percentage of Revenue Receipts							

B. Assumptions underlying the Fiscal Indicators :

1. Revenue receipts.—

- (a) Tax revenue—Sectoral and GSDP growth rates
- (b) Non-tax revenue—Policy stance
- (c) Devolution from Central Government
- (d) Share of own tax revenue to total tax revenue.
- (e) Share of own non tax revenue to total non-tax revenue

2 Capital receipts. —Debt stock, repayment, fresh loans and policy stance —

- (a) Loans and advances from Central Government
- (b) Special securities issued to the NSSF
- (c) Recovery of loans and advances
- (d) Borrowings from financial institutions
- (e) Other receipts (net) — Small Savings, Provident Funds, etc.
- (f) Outstanding liabilities — Internal debt and other liabilities.

3. Total expenditure.—Policy stance —

(a) Revenue account—

(i) Interest payments — (a) on borrowings during the year; (b) on outstanding liabilities

(ii) Major subsidies

(iii) Salaries

(iv) Pensions

(v) Others.

(b) Capital account—

(i) Loans and advances

(ii) Capital outlay.

4. GSDP Growth.

C. Assessment of sustainability relating to :

(i) **The balance between receipts and expenditure in general and revenue receipts and revenue expenditure in particular.**—The Medium Term Fiscal Policy Statement may specify the tax-GSDP ratio, own tax-GSDP ratio and State's share in Central tax-GSDP ratio for the current year and subsequent two years with an assessment of the changes required for achieving it. It may discuss the non-tax revenues and the policies concerning the same. Expenditure on revenue account, both plan and non-plan, may also be discussed with particular emphasis on the measures proposed to meet the overall objectives. It may discuss policies to contain expenditure on salaries, pensions, subsidies and interest payments. An assessment of the capital receipts may be made, including the borrowings and other liabilities as per policies spelt out.

The statement may also give projections for GSDP and discuss it on the basis of assumptions underlying the indicators.

(ii) The use of capital receipts including market borrowings for generating productive assets.—The Medium Term Fiscal Policy Statement may specify the proposed use of capital receipts for generating productive assets in different categories. It may also spell out proposed changes among these categories and discuss them in terms of the overall policy of the State Government.

(iii) The estimated yearly pension liabilities worked out on actuarial basis for the next ten years.—In case it is not possible to calculate the pension liabilities on actuarial basis during the period of first three years after the coming into force of this Act, the Government may, during that period estimate the pension liabilities by making forecasts on the basis of trend growth rates (i.e. the average rate of growth of actual pension payments during the last three years for which data is available).

FORM A- 2

(See Rule 7)

Fiscal Policy Strategy Statement

A. Prospects of the State's Economy and Fiscal Policy Overview.— (This paragraph will present prospects for the state's economy and an overview of the fiscal policy.)

B. Fiscal policy for the ensuing financial year.— (This paragraph shall have five sub-paragraphs dealing with the topics mentioned below)

(1) *Tax Policy.*— (In the sub-paragraph on tax policy, major changes proposed to be introduced in direct and indirect taxes in the ensuing financial year will be presented.)

(2) *Expenditure Policy.*— (Under expenditure policy, major changes proposed in the allocation of expenditure shall be indicated. It shall also contain an assessment of principles regarding the benefits and target group of beneficiaries.)

(3) *Government Borrowing Lending and Investments.*— (In this sub-paragraph on Government borrowings, the policy relating to internal debt, external debt, Government lending, investments and other activities; including principles regarding average maturity structure, bunching of repayments, etc., shall be indicated.)

(4) *Contingent and other Liabilities.*— (Any change in the policy on contingent and other liabilities and in particular guarantees which have potential budgetary implications shall be indicated.)

(5) *Levy of User Charges.*— (Any change proposed in the levy of user charges of public services shall be spelt out.)

C. Strategic priorities for the ensuing year.— (1) Resource mobilization for the ensuing financial year through tax, non-tax and other receipts shall be spelt out.

(2) The broad principles underlying the expenditure management during the ensuing year shall be spelt out.

(3) Priorities relating to management of public debt proposed during the ensuing year shall be indicated.

D. Rationale for policy changes.— (1) The rationale for policy changes consistent with the Medium Term Fiscal Policy Statement, in respect of direct and indirect taxes proposed in the ensuing Budget shall be spelt out.

(2) The rationale for major policy changes in respect of budgeted expenditure including expenditure on subsidies and pensions shall be indicated.

(3) Rationale for changes, if any, proposed in the management of public debt shall be indicated.

(4) The need for changes, if any, proposed in respect of pricing of administered goods shall be spelt out.

E. Targets for the ensuing year.— (At the end of the second quarter, a mid-year assessment shall be made of the trends in receipts and expenditures and achievement of targets of deficit reduction in relation to Budget Estimates. In case the total non-debt receipts are less than 40 percent of Budget Estimates for that year; or the fiscal deficit is higher than 45 percent of the Budget Estimates for that year; or the revenue deficit is higher than 45 percent of the Budget Estimates for that year, the State Government shall take action as required, under sub-sections (2) and (3) of section 6.)

F. Policy evaluation.— (This paragraph shall contain an evaluation of the changes proposed in the fiscal policy for the ensuing year with reference to fiscal deficit reduction and objectives set out in the Medium Term Fiscal Policy Statement.)

FORM B-1

[See Rule 8 (1b)]

Tax Revenues raised but not realised (Principal Taxes)
[see rule 8 (Ib)]

Major Description Head	Amounts under dispute					Amounts not under dispute					Grand Total	
	Over one year but less than two years	Two years and above but less than 5 years	Five years and above but less than ten years	Ten years and above	Total	Over one year but less than two years	Two years and above but less than 5 years	Five years and above but less than ten years	Ten years and above			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
Taxes on												
Professions,												
Trades and												
Employment												
Land Revenue												
Other Taxes/												
Revenues												
Collected by												
Revenue												
Department												
such as												
Entertainment												
Tax, Minor												
Minerals, etc.												

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
	Stamps and Registration Fees											
	Sales Tax/VAT including taxes on Motor Spirits and Lubricants											
	Central Sales Tax											
	State Excise											
	Taxes on Vehicles and Passengers											
	Electricity Duties											
	Other Taxes											
	Total											

Note.—The outstanding amount pertains to the end-March figure for the previous year

FORM B-2
[See Rule 8 (1b)]
Arrears of Non-Tax Revenue

Major Head	Description	Amounts pending (Rs. Crore)				
		Less than one year	One year and above but less than two years	Two years and above but less than five years	Five years and above	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	Fiscal Services					
	Interest Receipts					
	From Departmental Commercial Undertakings					
	From Public Sector & other Undertakings					
	Dividends and Profit					
	General Services					
	Police Receipts					
	Economic Services					
	Royalty Receipts					
	Other Receipts					
	Total					

Note.— The outstanding amount pertains to the end-March figure for the previous year.

FORM B-3

[See Rule 8(1c)]

Guarantees given by the Government

Class (No. of guarantees within brackets)	Maximum amount guaranteed during the year (Rs. crore)	Outstanding at the beginning of the previous year (Rs. crore)	Additions during the year (Rs. crore)	Deletions (other than invoked) in the year (Rs. crore)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Invoked during the year (Rs. crore)		Outstanding at the end of the year (Rs. crore)	Guarantee commission or fee (Rs. crore)		Other material details
Discharged	Not Discharged		Receivable	Received	
(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)

Note.— The year in the above table refers to the previous year.

FORM B-4
[See Rule 8(1d)]

Statement on the Number of Employees and Salary Expenditure

Category of Employees	Number of Employees	Salary Expenditure
(1)	(2)	(3)
Government		
Government Aided Institutions.		
Public Sector Units		
Total		

Note.— The above information pertains to the end-March figure for the previous year.

FORM B-5

[See Rule 8(1e)]

Statement of Government Expenditure (in crore)

Object Head/Object of Expenditure	Previous Year Actuals (Y-2)	Current Year RE (Y-1)	Ensuing Year BE (Y)
(1)	(2)	(3)	(4)
1. Salaries			
2. Wages			
3. Travel Expenses			
4. Travelling Allowance/Dearness Allowance to Non-Officials			
5. Office Expenses			
6. Petrol, Oil, Lube (POL) Expenses			
7. Rent Rates			
8. Publications			
9. Advertising			
10. Hospitality			
12. Professional & Special Services			
15. Clothing & Tents			
16. Arms & Ammunition			
17. Rewards			
18. Payment of Grants			
19. Secret Service Expenses			
20. Other Charges			
21. Maintenance of Works			
22. Depreciation			
23. Interest			
24. Dividend			
26. Write-off Losses			
27. Lands			
28. Buildings			
29. Compensation			

	(1)	(2)	(3)	(4)
30. Motor Vehicles				
31. Tools & Plants				
32. Machinery & Equipment				
33. Materials & Supplies				
35. Investments				
36. Minor Works				
37. Major Works				
38. Pensions				
39. Gratuities				
40. Scholarships				
41. Grants-in-aid (salary)				
41. Grants-in-aid (non-salary)				
42. Contributions (non-salary)				
43. Subsidies (salary)				
43. Subsidies (non-salary)				
47. Advances				
48. Loans				
49. Inter Account Transfers				
50. Livestock				
51. Diet Charges				
52. Off Day Compensation				
53. Purchase of Milk				
54. Computer Expenses				
79. Suspense				
80. Lump-sum Provision				
	Net Total :			

FORM-B

[See Rule 8(1/f)]

Components of Government Liabilities

No.	Category	(Rs. crore)					
		Raised during the the Fiscal Year		Repayment/ Redemption during the Fiscal Year		Outstanding Amount (End-March)	
		Previous year, Y-2 (Actuals)	Current year, Y-1 (RE)	Previous year, Y-2 (Actuals)	Current year, Y-1 (RE)	Previous year, Y-2 (Actuals)	Current year, Y-1 (RE)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	Market Borrowings						
2	Loans from Centre						
3	Special Securities issued to the NSSF						
4	Borrowings from Financial Institutions/Banks						
5	Ways and Means/OD from RBI						
6	Small Savings Provident Funds, etc.						
7	Reserve Deposits						
8	Off-Budget Borrowings						
9	Other Liabilities						
	Total						

FORM B-7

[See Rule 8 (1g)]

Miscellaneous Liabilities Outstanding

(in crore)

Item Description (1)	Out Standing Amount in Previous Year (Y-2) (2)	Out of column (2) Amount Provided for in Current Year (Y-1) (3)	Out of column (2) Amount Provided for in Ensuing (Y) (4)
1. Major Works and Contracts			
2. Claims in respect of unpaid bills on works and supplies			
3. Arrears of grants payable to various institutions including Panchayati Raj Institutions.			

FORM-B-8

[See Rule 8(1h)]

Quality of Investments Based on Outcomes (Rs. Crore)

No.	Sector	Indicator	Total Amount Spent/ Received in Previous Year (Y-1) (4)	Total Units in Previous Year (Y-1) (5)	Amount Spent/ Received Per Unit in Previous Year (Y-1) (6)	Description of Units/Remarks
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1		Amount spent per unit of asphaltting				
2	Roads	Amount spent per unit of water-bound macadam				
3		Amount spent per unit of cement concrete				Lane kilometers resurfaced
4		Amount spent per unit of additional water storage created				Additional water storage created in million meter cube
5	Irrigation	Amount spent on increasing command area				Command area increased in hectares
6.	Forestry	Revenue generated per 1000 Hectares of forest land				
7	Buildings	New area made usable as a ratio of amount spent*				New built up area made usable in square feet

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
8		No. of completed watersheds as a ratio of amount spent on watershed development				Number of watersheds completed during previous year
9	Watersheds	Total cumulative amount spent on completed watersheds				
10		Percentage of watersheds in progress completed				Ratio of the total cumulative amount spent on watersheds in progress to the total project cost of those watersheds.
11		Power in units produced	-	-		
12	Power	Power in units purchased	-	-		
13		Power in units billed	-	-		
14		Power in units collected	-	-		

Note.—* The amount here is the total amount spent on construction of buildings. The ratio calculated is new area made usable as a ratio of the amount spent

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SANJAY AGARWAL,
Deputy Secretary to Government.